

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 426/2023-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej JUDr. Marcelom Ružarovským, advokátom, A. Žarnova 11C, Trnava, IČO 53 711 343, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní vedenom pod sp. zn. 8Csp/49/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 8Csp/49/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 8Csp/49/2017 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **2 500 eur**, ktoré **j e** jej Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **663,57 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal porušovateľovi konať bez zbytočných prieťahov, a zároveň si uplatnila nárok na priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 3 900 eur a náhradu trov konania.

2. Sťažovateľka označila ako porušovateľa práv Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“). V zmysle § 18n ods. 1, 2 a 3 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v spojení s § 471c Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) s účinnosťou od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva v právnej veci sťažovateľky z Okresného súdu Bratislava I na Mestský súd Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“).

3. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 426/2023-13 zo 7. septembra 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

4. Z ústavnej sťažnosti a vyjadrení odporcu vyplýva nasledovný skutkový stav:

5. Sťažovateľka sa žalobou podanou na okresnom súde 20. júla 2017 domáhala zaplatenia 20 077 eur z titulu náhrady škody a nemajetkovej ujmy proti žalovanej (KOMUNÁLNA poisťovňa, a. s., Vienna Insurance Group), ktorá podľa sťažovateľky mala vzniknúť nesprávnym postupom žalovanej pri likvidácii poisťnej zmluvy, v dôsledku čoho bolo voči sťažovateľke vedené a neskôr zastavené exekučné konanie. Zákonnou sudkyňou sa stala JUDr. Otilia Doláková.

6. Sťažovateľka podala 21. júla 2017 návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov, ktorému okresný súd vyhovel 5. septembra 2017.

7. Žalovaný 3. januára 2018 doručil súdu vyjadrenie k žalobe, ktoré bolo doručené sťažovateľke na vyjadrenie spolu s uznesením z 9. januára 2018. Sťažovateľka doručila 28. februára 2018 súdu vyjadrenie k vyjadreniu žalovaného. Okresný súd uznesením z 27. marca 2018 vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k vyjadreniu sťažovateľky. Žalovaný 11. mája 2018 doručil súdu svoje vyjadrenie, ktoré bolo sťažovateľke doručené 3. októbra 2018. Dňa 24. mája 2019 bol nariadený termín pojednávania na 24. október 2019 (nariadený termín bol zrušený 8. júla 2019, pozn.).

8. Podaním z 5. júna 2019 sťažovateľka požiadala o postúpenie veci Okresnému súdu Levice.

9. Vec bola 12. júna 2019 pridelená na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi Mgr. Miriam Plavčákovej.

10. Sťažovateľka bola 26. júna 2019 vyzvaná na doplnenie žaloby a bolo jej oznámené, že došlo k zmene zákonného sudcu a že nie je možné vyhovieť žiadosti o zmenu konajúceho súdu.

11. Sťažovateľka 18. júla 2019 predložila opakovanú žiadosť o zmenu príslušného súdu, 26. augusta 2019 bola vec predložená na rozhodnutie Krajskému súdu v Bratislave, ktorý 18. októbra 2019 vrátil spis okresnému súdu bez rozhodnutia z dôvodu, že neboli splnené podmienky na rozhodnutie.

12. Sťažovateľka 22. novembra 2019 podala súdu návrh na prikázanie veci Okresnému súdu Levice. Spis bol 22. januára 2020 predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky („ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie. Najvyšší súd rozhodol o návrhu uznesením z 26. februára 2020 tak, že tomuto návrhu nevyhovel. Uznesenie najvyššieho súdu bolo sťažovateľke doručené 7. mája 2020.

13. Uznesením z 18. novembra 2020 súd vyzval opätovne sťažovateľku na doplnenie žaloby, ktorá 22. februára 2021 žalobu doplnila.
14. Dňa 25. februára 2021 bol spis pridelený sudcovi JUDr. René Miltákovi.
15. Sťažovateľka 26. júla 2021 doručila súdu opätovnú žiadosť o prikázanie veci Okresnému súdu Levice z dôvodu vhodnosti.
16. Následne 29. septembra 2021 bol spis pridelený zákonnému sudcovi JUDr. Robertovi Bardáčovi a 14. januára 2022 bol spis pridelený zákonnej sudkyňi JUDr. Viere Hadrbulcovej.
17. Žiadosť sťažovateľky o prikázanie veci inému súdu bola doručovaná žalovanému na vyjadrenie a 21. decembra 2022 bola predložená najvyššiemu súdu, ktorý uznesením z 31. januára 2022 návrhu nevyhovel. Uznesenie bolo sťažovateľke doručené 9. februára 2023.
18. Sťažovateľka 14. apríla 2023 podala predsedovi okresného súdu sťažnosť pre prieťahy v konaní podľa ustanovenia § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predseda okresného súdu v odpovedi z 26. apríla 2023 konštatoval, že okresný súd nekonal len v období od 4. októbra 2018 do 23. mája 2019 a od 20. novembra 2020 do 18. októbra 2022.
19. Dňa 19. októbra 2023 bol vo veci stanovený termín pojednávania na 23. november 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľky

20. Sťažovateľka tvrdí, že sa v konaní nesprávala tak, aby to viedlo k zbytočným prieťahom, rovnako ani žalovaný nebránil súdu plynule konať vo veci a vydať rozhodnutie. Na výzvy súdov sporové strany bezodkladne reagovali a predkladali dôkazy na podporu svojich tvrdení. Ani podávanie procesných návrhov zo strany sťažovateľky nebolo príčinou toho, prečo konanie trvá takmer 6 rokov, pretože sťažovateľka len využívala svoje procesné práva, najmä žiadosť o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, vyjadrenia a žiadosti o postúpenie veci.
21. Sťažovateľka zdôrazňuje, že okresný súd opakovane vyzýval strany sporu na vyjadrenie sa k veci nad rámec ustanovenia § 167 CSP. Za neštandardné považuje aj to, že súd nariadil prvé pojednávanie vo veci až po dvoch rokoch vedenia konania.
22. Sťažovateľka je toho názoru, že zbytočné prieťahy v konaní sú spôsobené nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

23. Predsedníčka mestského súdu predložila vyjadrenie zákonnej sudkyne vo veci a uviedla, že sťažnosť považuje za nedôvodnú. K veci sa vyjadrila zákonná sudkyňa, ktorá uviedla podrobný chronologický postup konania súdu vo veci, a konštatovala, že zbytočné prieťahy neboli spôsobené nečinnosťou a neefektívnou činnosťou súdu. Sťažovateľka výrazne prispela svojím konaním k vzniku prieťahov, a to tým, že štyrikrát žiadala o postúpenie veci inému okresnému súdu,

v dôsledku čoho musel byť spis prekladaný na rozhodnutie nadriadenému súdu. Zo spisu taktiež nevyplýva, že by súd opakovane vyzýval strany sporu na vyjadrenie nad rámec ustanovenia § 167 CSP. K vzniku prietáhov v období od 4. októbra 2018 do 23. mája 2019 a od 20. novembra 2020 do 18. októbra 2022 došlo z objektívnych príčin bez subjektívneho zavinenia predchádzajúcich zákonných sudcov, najmä z dôvodu nadmernej zaťaženia ich súdneho oddelenia.

III.2. Replika sťažovateľky:

24. Sťažovateľka vo svojej replike zdôraznila, že od podania žaloby dosiaľ uplynulo viac ako 6 rokov a nebolo vykonané ani jedno pojednávanie. Podľa jej názoru zákonná sudkyňa nesústredenou a nesprávnou činnosťou jej podania posudzovala ako námietky príslušnosti, no v skutočnosti sa sťažovateľka domáhala prikázania veci inému súdu. Z uvedeného dôvodu sa sťažovateľka opakovane domáhala „zmeny súdu“. Sťažovateľka je presvedčená, že tieto jej procesné kroky nevedli k spôsobovaniu zbytočných prietáhov, pretože využívala iba jej patriace procesné možnosti, okresný súd tieto podania nesprávne vyhodnotil ako námietky týkajúce sa miestnej príslušnosti a tieto podania sa týkali obdobia približne 5 mesiacov, čo je zanedbateľná časť konania vo vzťahu k celkovej dĺžke (viac ako 72 mesiacov).

25. Nesústredenú a neefektívnu činnosť súdu podľa sťažovateľky spôsobilo okrem iného aj to, že výzva na doplnenie žaloby z 26. júna 2019 bola zaslaná po 2 rokoch od podania žaloby a uznesenie z 18. novembra 2020 na opakované doplnenie žaloby bolo vydané po 3 rokoch a 4 mesiacoch od podania žaloby. Súd mal identifikovať podstatu sporu z právnej stránky skôr než po dvoch rokoch od podania žaloby, a ak chýbali skutkové okolnosti, výzva na doplnenie mala byť realizovaná efektívnejšie. Taktiež osobitne poukázala na opakované zmeny zákonných sudcov vo veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

26. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaného práva vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

27. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

28. Predmetom napadnutého konania je žaloba o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, ktorá tvorí bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov. Z obsahu ústavnej sťažnosti, predložených dôkazov a vyjadrení mestského súdu ústavný súd neidentifikoval také skutočnosti, ktoré by nasvedčovali skutkovej či právnej zložitosti veci, ktorá by mohla mať vplyv na celkovú dĺžku konania.

29. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v konaní, ústavný súd zohľadnil opakované podania týkajúce sa miestnej príslušnosti súdu a prikázania veci inému súdu. Využitie týchto procesných inštitútov stranou v konaní však nemôže ísť na úkor porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania, rozhodovanie o uplatnených procesných prostriedkoch sťažovateľkou predstavuje pomerne zanedbateľnú časť z hľadiska trvania sporu ako takého. Ústavný súd preto konštatuje, že z hľadiska správania sťažovateľky nezistil takú skutočnosť, ktorá by relevantne prispela k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

30. Napokon ústavný súd hodnotil postup súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v konaní o predmetnom návrhu, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, vyjadrenia mestského súdu a prehľadu chronologického postupu v konaní. Bolo možné identifikovať viacero kratších a tiež niekoľko dlhších období nečinnosti, a to najmä od mája 2018 do mája 2019 (12 mesiacov), od novembra 2020 do októbra 2022 (23 mesiacov) a od februára 2023 do októbra 2023 (8 mesiacov).

31. Zásadný podiel na namietanom stave vybavovania dotknutej veci dopadá na okresný súd. Procesný postup súdu zjavne nesmeroval k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky, o čom svedčí, že po šiestich rokoch po podaní žaloby sťažovateľkou nielenže nebolo vo veci meritórne rozhodnuté, ale v čase podania ústavnej sťažnosti sa ešte neuskutočnilo ani jedno pojednávanie, kde by sa okresný súd, resp. mestský súd mohol zaoberať vecou samou. Priebeh konania je poznačený viacerými obdobiami nečinnosti súdu a celkový postup súdu vo veci nemožno hodnotiť ako plynulý či sústredený, ktorý by smeroval k rozhodnutiu vo veci. Je možné konštatovať, že počas šiestich rokov sa okresný súd zaoberal v podstate len rozhodovaním o procesných návrhoch sťažovateľky týkajúcich sa príslušnosti súdu či prikázania veci.

32. Pre úplnosť ústavný súd uvádza, že obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť prietahy v konaní, ústavný súd so všeobecným odkazom na svoju ustálenú judikatúru nemohol akceptovať. Vysoká zaťaženosť sudcov či jednotlivých súdnych oddelení nemôže byť na ťarchu strany sporu (účastníkov) a nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci samej.

33. Možno tak uzavrieť, že celková dĺžka trvania súdneho sporu na súde prvej inštancie vybočila z rámca požiadavky dosiahnutia konečného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote a že nesústredným postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k neprimeraným prietahom, čím bolo nesporne zasiahnuté do ústavne zaručeného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

34. Keďže ústavný súd zistil, že postupom súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, prikázal mestskému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy.

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

35. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva.

36. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na celkovú dĺžku konania, zohľadnil predmet a povahu sporu, správanie a význam sporu pre sťažovateľku, okolnosti veci a priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2 500 eur, ktoré je jej mestsky súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd návrhu sťažovateľky nevyhovel.

VI.

Trovy konania

37. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 663,57 eur.

38. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 16 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a náhrada výdavkov je vo výške 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, vyjadrenie), čo spolu predstavuje sumu 663,57 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. novembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu